

Tilburg University

Toetreding van de Pius X fraterniteit

Schelkens, K.; Wouters, L.

Published in:
Kerk en Leven

Publication date:
2012

Document Version
Version created as part of publication process; publisher's layout; not normally made publicly available

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Schelkens, K., & Wouters, L. (2012). Toetreding van de Pius X fraterniteit. *Kerk en Leven*, 9-9.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Traditionalisten van Sint-Pius X, worden opgenomen in de kerkgemeenschap

De voorbije jaren getroostte het Vaticaan zich heel wat inspanningen om afgescheurde traditionalistische katholieken, aanhangers van de geëxcommuniceerde mgr. Marcel Lefebvre, opnieuw een plaats te geven in de reguliere Kerk. Zo liet Benedictus XVI overal de oude, Latijnse ritus opnieuw toe. De erkenning van de besluiten van het Tweede Vaticaans Concilie blijft echter een breekpunt. De lefebristen verfoeien die. Wie zijn ze? Wat willen ze? En moeten we bang voor hen zijn?

HET ENIGE SCHISMA VAN NA HET CONCILIE

Paus Benedictus XVI lijkt er alles aan te willen doen om het aanslepende conflict met de traditionalistische Priesterbroederschap Sint-Pius X (FSSPX) bij te leggen en de afgescheurde groep op te nemen in de schoot van de Kerk, op voorwaarde dat de broederschap instemt met de besluiten van het Tweede Vaticaans Concilie. Daarover wordt momenteel op het hoogste niveau overleg gepleegd.

Het conflict met de FSSPX en haar stichter, de Franse aartsbisschop Marcel Lefebvre (1905-1991), is het enige schisma (kerkscheuring) dat uit het concilie voortvloeide. Mgr. Lefebvre, zelf concilievader, verzette zich tegen een aantal besluiten van dat concilie zoals de verklaring over de godsdienstvrijheid, de oecumene en de invoering van een nieuwe ritus in de volkstaal.

Samen met enkele ontevreden Franse seminaristen stichtte mgr. Lefebvre in 1970 in Zwitserland de FSSPX. Deze had aanvankelijk de goedkeuring van de plaatselijke bisschop, maar door zijn hardnekkige verzet tegen het concilie werd Lefebvre in 1975 ontheven van zijn bisschopstaken en verloor de broederschap haar erkenning. Ze-

ker in Frankrijk volgde daarop een hevige ideologische strijd tussen de reguliere Kerk en de FSSPX, die vooral gelovigen verzamelde uit politiek extreem-rechtse groep. Bezorgd om zijn eigen opvolging wijdde mgr. Lefebvre in 1988 zonder toestemming van Rome vier bisschoppen voor de broederschap, die prompt door Rome formeel werden geëxcommuniceerd.

Dat neemt niet weg dat meermaals pogingen werden ondernomen om deze traditionalistische priesters katholieken een plaats te geven in de Kerk. Na de excommunicaties van 1988 tekende de commissie Ecclesia Dei structuren uit voor overgekomen traditionalistische priesters en gelovigen. Aldus kwamen

minstens 150 priesters over naar door Rome erkende structuren. In Frankrijk kregen ze eigen parochies, al blijft ook hun relatie met de reguliere parochies en met de bisdommen beladen.

De FSSPX waaierde uit naar alle continenten. Vandaag telt de broederschap 491 priesters, 215 seminaristen in zes seminaries, 88 scholen en tienduizenden gelovigen. Los van de bestaande kerkstructuren groeide er een gesloten, alternatieve kato-

lieke Kerk met eigen sacramenten, eigen priesters en religieuzen en eigen scholen.

In 2005 bezocht mgr. Fellay, de overste van de FSSPX, Benedictus XVI en werden de gesprekken weer opgestart. Met het *motu proprio* (brief op persoonlijk initiatief van de paus) *Summorum pontificum* gaf Benedictus XVI in 2007 de toestemming om de mis volgens het rituaal van 1962 te vieren. Sindsdien wordt ook op enkele plaatsen in Vlaanderen de gelegenheid geboden de 'oude' mis te vieren, al blijkt de belangstelling daarvoor veeleer beperkt.

In 2009 werden de excommunicaties van 1988 ongedaan gemaakt. In 2011 legde het Vaticaan de Lefebvristen een tekst voor die eiste dat de FSSPX het leergezag van alle pausen en de catechismus van 1992 erkent en bijgevolg ook de leer van het Tweede Vaticaans Concilie. Dat ging mgr. Fellay te ver. Begin dit jaar bezorgde hij het Vaticaan zijn antwoord (waarover niets is geweten), waarop de paus hem om toelichting verzocht. Op 16 april kwam daarop een antwoord van de FSSPX dat bij het ter perse gaan door de Congregatie voor de Geloofsleer werd bestudeerd (en waarover andermaal niets is geweten).

Nu al is het duidelijk dat een groot deel van de priesters van de FSSPX geen enkele toegeving wil doen en de oecumene en de interreligieuze dialoog blijft bekritisieren. Volgens hen dwaalt de ruime meerderheid van de katholieken. Het valt dus af te wachten of ze zich niet nog extremer zullen opstellen. Los daarvan is het nog maar de vraag of je je wel katholiek kunt noemen zonder de binnenkerkelijke ontwikkelingen van de voorbije vijftig jaar te erkennen inzake oecumene en collegialiteit onder de bisschoppen. Verzoening is goed, maar moet niet ten koste gaan van wat werd opgebouwd in de Kerk aan verwezenlijkingen van het concilie.

Erik DE SMET

Los van de bestaande Kerk groeide er een alternatieve, gesloten Kerk met eigen priesters, scholen en religieuzen

De Priesterbroederschap Sint-Pius X beschikt over zes eigen seminaries die priesters opleiden, zoals hier in de Duitse Oberpfalz. © KNA-Bild

In het Oost-Vlaamse Merelbeke celebrated the 50th anniversary of the founding of the Priestly Fraternity of St. Pius X in 1970.

eldra weer p?

reerde vorige zomer een pas gewijde priester van de niet-erkende Priesterbroederschap openlucht, vlak naast de parochiekerk. © Imageglobe

‘WIJ ZIJN ROOMSER DAN ZEER VEEL BISSCHOPPEN’

Ook in ons land is de Priesterbroederschap Sint-Pius X al jarenlang actief. In Vlaanderen bedienen haar priesters kapellen in Antwerpen (waar binnenkort een eigen school start) en in Gent. Woordvoerder Eric Leys was een van de eerste Vlamingen die mgr. Marcel Lefebvre volgde. „Tot 1976 waren we praktiserende gelovigen in onze eigen parochie,” zegt hij, „maar wat daar gebeurde, kon ik niet in overeenstemming brengen met wat me was aangeleerd. Zonder dat we formeel waren uitgetreden, brachten anderen ons op het spoor van mgr. Lefebvre. Daarna maakten wij de overstek naar de traditie. Aangezien de bisschoppen toen niets meer wilden weten van de Tridentijnse Mis, konden we niet bij hen terecht en gebeurde dit dan zonder hun toestemming.”

„Ons doel is het geloof voort te zetten”, vervolgt Leys. „We stellen vast dat de Kerk in crisis verkeert: geen priesters, geen roepingen. Aan de vruchten herken je de boom. Bij ons is het geloof aantrekkelijk. We hebben wel roepingen. Onze toekomst ligt dus in de lijn van het verleden.”

Hoe kijkt de priesterbroederschap naar de dialoog met het Vaticaan, die de laatste jaren meerdere maatregelen nam om de traditionalisten opnieuw een plaats te geven in de schoot van de Kerk? Zo kwamen er

reeds 150 priesters over. „Er kan geen sprake zijn van een dialoog als het gaat om de geloofsleer”, benadrukt Leys. „Over het katholieke geloof kun je niet in dialoog gaan. Gesprekken met Rome konden pas aangevraagd worden als de Tridentijnse ritus werd vrijgemaakt en de excommunicatie van onze wijbisschoppen (zie hiernaast, *n.d.r.*) opgeheven. Intussen stelden we vast dat al meer dan 138 bisschoppen de Tridentijnse ritus opdragen.”

Voor Leys gaat het om meer dan alleen de Latijnse mis. „Door Vaticanum II geraakte de Kerk in crisis”, meent hij. „De standpunten van het concilie over geloofsvrijheid, oecumene, collegialiteit en geloofsleer zijn volgens ons in strijd met de eeuwenoude leer. Wij willen niet buiten de geloofsleer staan. In die zin zijn wij roomser dan zeer veel bisschoppen.”

Willen de Lefebvrissen echter wel een plaats in de reguliere Kerk? Leys: „Misschien als persoonlijke prelatur. Zoals het er nu voorstaat, is het beter onafhankelijk te blijven van de bisschoppen. Voor ‘eenheid in verscheidenheid’ passen we echter.”

Dat de oude ritus nu ook in alle Vlaamse bisdommen mag worden gevierd, relatieveert Leys. „Het zal nog jaren duren alvorens de Kerk opnieuw op de rails staat.”

Erik DE SMET

„Het gaat om meer dan de Latijnse mis. Door het concilie geraakte de Kerk in crisis”

WELK EFFECT KAN INTREDE PIUS X BIJ ONS HEBBEN?

De radicale afwijzing van de moderniteit met haar scheiding tussen Kerk en Staat en godsdienstvrijheid – principes die de Kerk met het Tweede Vaticaans Concilie precies wel aanvaardde – dat is wat mgr. Lefebvre dreef toen hij in 1970 zijn priesterbroederschap stichtte. Met hun traditionele Latijnse liturgie spraken de integristen echter ook een gematigder publiek aan met heimwee naar de mis van vroeger. Welk effect kan een eventuele toetreding van de traditionalisten hebben op de Kerk in Vlaanderen?

Karim Schelkens (KU Leuven): „In het christelijk landschap in Vlaanderen maakt Pius X maar een kleine fractie uit. De groep is op zich sterk georganiseerd en vindt weinig aansluiting bij het katholieke middenveld en zijn sociale organisaties. We zullen amper iets voelen van een toetreding. Omgekeerd, totnogtoe had FSSPX het voordeel van een heel duidelijke identiteit, tegen de rooms-katholieke Kerk. Kan de groep een positieve identiteit ontwikkelen, eens daarin opgenomen?”

Toch veroorzaken de onderhandelingen tussen het Vaticaan en FSSPX ook in Vlaanderen deining. „Er is angst dat de groepering de Kerk in een welbepaalde richting zal duwen. En ook verbazing: is dit de opvatting die de centrale kerkleiding heeft van oecumenische dialoog, namelijk van her-

eniging met een groep die het Tweede Vaticaans Concilie radicaal afwijst en zweert bij een katholicisme van de late negentiende en vroege twintigste eeuw? De groepering beschuldigt de Kerk ervan de traditie te hebben veronachtzaamd, maar het concilie ijkte de theologie juist op de traditie van de Bijbel en de vroege Kerk.” Schelkens vindt de huidige onderhandelingen toch waardevol, omdat de eenheid van de christelijke Kerk wezenlijk is. „In zekere zin heeft de broederschap het net aan het concilie te danken dat de gesprekken er zijn.”

De theoloog benadrukt nog dat er op leerstellig vlak amper onderscheid is. Wat bedoelt de groepering dan wanneer ze beweert het ‘echte geloof’ te bewaren? Schelkens: „In de lijn van Johannes XXIII trachtte het concilie niet nieuwe doctrines uit te vaardigen, maar de oude doctrines te presenteren in een taal en stijl die kunnen aansluiten bij de moderne mens. Als FSSPX verwacht dat de hele katholieke Kerk haar strekking zal volgen, getuigt dat van eenzijdigheid en dat doet onrecht aan wat de Kerk van nature hoort te zijn: één en veelzijdig. Dat aanvaarden, is cruciaal. Er is plaats voor traditionalisten in de Kerk, maar niet voor integristen die andersdenkenden uitsluiten.”

Lieve WOUTERS

„Er is plaats voor traditionalisten, niet voor integristen die andersdenkenden uitsluiten”